

REMZİ KİTABEVİ

*William
Shakespeare*

KIŞ MASALI

William Shakespeare

Kış Masalı

Türkçesi:
Bülent Bozkurt

Remzi Kitabevi

Çeviride esas olarak aşağıdaki metin kullanılmıştır:
William Shakespeare: The Complete Works.
Edited by Peter Alexander, London, 1951.
Ancak, özellikle *Norton Shakespeare* (1992)
ve başka basımlardan da yararlanılmıştır.
Çeviride Alexander metniyle uyuşmayan bölümler
için önce *Norton Shakespeare*'e bakılması önerilir.

KIŞ MASALI / William Shakespeare
Özgün adı: *The Winter's Tale*

Her hakkı saklıdır.
Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Yayına hazırlayan: Gül Özseven
Kapak: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-1802-9

BİRİNCİ BASIM: Eylül 2017

Kitabın basımı 2000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi
4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul
Sertifika no: 12068 / Tel (212) 629 0615

Cilt: Çifçi Mücellit, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi
5. Cad. No: 24-25 Bağcılar-İstanbul
Tel (212) 629 4783

İçindekiler

Kış Masalı Üstüne, 7

Kişiler, 13

I. Perde, 17

II. Perde, 44

III. Perde, 72

IV. Perde, 92

V. Perde, 144

KIŞ MASALI ÜSTÜNE

Yazılış, oynanış ve basım tarihleri: Oyun 1610-11 yıllarında yazılmış. Kayda geçen ilk sahne performansı 15 Mayıs 1611'de Globe Tiyatrosu'nda olmuş. *Kış Masalı* aynı yıl Kral I. James'in huzurunda sergilenmiş. Oyun Kasım'da sarayda oynandıktan sonra yirmi dokuz yıl süreyle "Kral'ın Adamları" kumpanyasının repertuarında kalmış.⁽¹⁾ Oyunun günümüze ulaşan metni Shakespeare'in oyunlarının ilk toplu basımı olan *First Folio* (1623)'da yer alıyor. Bu oldukça düzgün metnin Shakespeare'in müsvedde notlarından veya bir sahne kopyasından derlendiği tahmin ediliyor.

Kaynaklar: Oyunun ana konusunun kaynağı Robert Greene'in 1588'de basılan ve 1607'de ikinci basımı yapılan *Pandosto ya da Zamanın Zaferi* adlı roman tarzı eseri. Klasik mitolojiden ve özellikle *Pigmelion* efsanesindeki "canlanan heykel" motifinde Ovidius'un *Dönüşümler*'inden de yararlandığı anlaşılan Shakespeare'in oyuna getirdiği önemli değişiklikler arasında ayrıca eklediği karakterler Sicilyalı Lord Antigonus, Antigonus'un karısı Paulina ve avare, düzenci, oyunbaz, hırsız ve gezgin ozan Autolycus da bulunuyor.

Oyunun özeti: Birinci perdede, Sicilya Kralı Leontes karısı Hermione ile uzun süredir sarayında misafir olan Bohemya Kralı Polixenes arasında bir aşk ilişkisi olduğundan şüphelenir. Yersiz ve çılgınca bir kıskançlığa kapılan Leontes hamile karısının rahmindeki çocuğun da kendisinden olmadığına inanır ve maiyetindeki Lord Camillo aracılığıyla Polixenes'i zehirlemek ister. Ancak Camillo Polixenes'e durumu açıklar ve ikisi birlikte saraydan ayrılarak Bohemya'ya giderler.

İkinci perdede, Leontes karısının hapsedilmesini ve oğulları Mamillius'un da annesinden uzaklaştırılmasını emreder. Hermione hapse bir kız çocuk doğurur. Lord Antigonus'un karısı Paulina, Leontes'in

(1) *Shakespeare: Bir Yaşam*, s. 502.

yüreğini yumuşatmak için bebeği ona getirdiğinde, Leontes Lord Antigonus'a "Polixenes'in piçini" yabanda bir yere bırakmasını emreder.

Üçüncü perdede, Hermione'nin sorgulanması sırasında Delfi kâhininden gelen bir mesaj kraliçenin masum olduğunu bildirir. Leontes bu kehanetin doğruluğuna inanmaz. Bu arada genç Prens Mamillius'un ölüm haberi gelir. Haberi duyan Hermione fenalaşır ve hizmetkârlar tarafından dışarı taşınır. Biraz sonra Paulina, Leontes'e kraliçenin öldüğünü bildirir. Bunun üzerine Leontes ömür boyu yas tutmaya yemin eder. O arada Antigonus kendisine teslim edilen bebeğe Perdita adını vermiş, onu sarıp sarmalayıp yanına bir miktar altın koyarak Bohemya sahilinde ıssız bir yere bırakmış, kendisi ise bir ayı tarafından parçalanmıştır. Daha sonra bebeği bir çobanla oğlu bulur.

Dördüncü perdede, aradan on altı yıl geçmiştir. Bohemya Kralı'nın oğlu Prens Florizel, çoban kızı sandığı Perdita'ya âşık olur. Koyun kırkma şenlikleri sırasında kılık değiştirmiş halde Lord Camillo ile birlikte orada bulunan Kral Polixenes gerçek kimliğini açıklar ve âşıklar ayrılmayı kabul etmezse Florizel'i evlatlıktan reddedeceğini, Perdita'yı da öldürteceğini söyler. Camillo âşıklara Leontes'e gitmelerini öğütler, Polixenes'e de durumu açıklayarak hâlâ Leontes'le bir barışma umudu taşıdığını belirtir. Perdita'nın gerçek kimliğini öğrenen çobanla oğlu, Polixenes, Camillo ve Autolycus Sicilya'ya gitmek üzere yola çıkar.

Beşinci perdede, Sicilya'da Leontes ile Polixenes barışır. Polixenes Florizel ile Perdita'nın beraberliğini onaylar. Hep birlikte Paulina'nın şapeline gider ve orada Kraliçe Hermione'nin canlı gibi duran heykelini görürler. Heykeli öpmek isteyen Leontes onca yıldan sonra, Paulina tarafından hep itina ile bakılan Hermione'nin gerçekten canlı olduğunu görür.

Kişiler: Sicilya Kralı Leontes marazi kıskançlığı yüzünden en yakınlarına kıymaktan çekinmiyor, kendini ve ailesini felakete sürüklüyor. "Leontes'in zihinsel dengesinin bir tür kuruntu hastalığı nedeniyle bozuk olduğu ya da homoerotik bir çocukluk döneminin etkilerinden kurtulmadığı söylenmiştir."⁽¹⁾ Ancak oyunun sonunda Leontes'in özellikle akılda kalan olumlu yönleri, Kraliçe Hermione ile ilgili beşinci perdede dile getirdiği anısı ve bu ikilinin kavuşma sahnesidir.

Rusya İmparatoru'nun kızı Kraliçe Hermione asaleti, sadakati, sabır

(1) *Shakespeare: Bir Yaşam*, s. 502.

ve tahammül gücüyle dikkati çekiyor. “Sorgulanma” sahnesindeki etkili konuşmasından ve prensin ölüm haberi üzerine kendinden geçmesinden sonra, heykelinin canlanma sahnesine kadar konuşmuyor.

Shakespeare’in ilginç karakterlerinden Autolykus, yerinde keskin görüşlü ve keskin zekâlı, muzip, marifetli, düzenli, cingöz bir hırslı ve yankesici, yer yer bir soytarı çağrışımı yapan gezgin bir ozan. Shakespeare’in kaynağı, Yunan mitolojisindeki Autolykos, dolandırıcılar tanrısı Hermes’in (Roma mitolojisinde Merkür) soyundan gelme.

Kış Masalı “romans” türünde bir oyun. Örnekleri ortaçağda görülen, ayrılık, kavuşma, macera öğeleri ile keder, hüznün ve mutluluk duygularına ağırlık veren, adından anlaşılacağı gibi, masalsı nitelikte bir oyun.

Oyunun ana konusu, tarih boyu pek çok kültürde insanlığın temel inanç, arayış ve ümidini dile getiren evrensel bir tema: yaşam, ölüm, yeniden doğuş döngüsü.

Shakespeare’in bu oyunda üçüncü defa kıskançlık konusunu işlemei ayrıca ilginç bir nokta. *Windsor’ın Şen Kadınları*’nda komik bir çerçevede yer alan, *Othello*’da trajik bir sonuca yol açan kıskançlık *Kış Masalı*’nda kişiyi çılgına çeviren, marazi ve ölümcül bir saplantı olarak ortaya çıkıyor. Ancak, *Othello*’nun kıskançlığından farklı olarak, oyunun sonunda romans/melodram türüne has mucizevi bir “mutlu sonla” noktalanıyor.

Kış Masalı’nda hayal ve fantezi unsurlarını özellikle ön plana çıkaran Shakespeare zaman ve mekân kavramlarına alışılmışın dışında bir anlayışla yaklaşıyor; gerçekte gerçek ötesi birlikte yoğrulurken, insan davranışları mantıklı olmaktan giderek uzaklaşıyor, zaman ve mekân kavramları bulanıklaşıyor, bilinenden farklı düzlemlere taşıyor. Sicilya Kralı Leontes yersiz ve dayanaksız bir kıskançlıkla, karısıyla en iyi dostunun zina yaptığına inanıyor. Bebek prenses “Bohemya sahiline” terk ediliyor. On altı yıllık aradan sonra Kraliçe Hermione’nin heykeli canlanıyor ve oyun “pastoral romanslara” özgü mutlu bir kavuşma sahnesiyle sonlanıyor.

Oyunun ilk bölümüne Leontes’in marazi saplantısı ve bunun yarattığı gerilimli trajik ortam damga vururken, üçüncü perdeden sonra kararlılık, zorbalık, umutsuzluk ve ölümün yerini ışık, hoşluk, müzik, aşk ve yeniden doğuş alıyor.

Kış Masalı, trajedi, komedi, melodram ve romans özellikleri taşıyan “hibrit” bir oyun. Günümüze gelen metnin yer aldığı *First Folio*’da oyun

“komedi” olarak nitelendirilmiş. Sahnede hangi özelliği vurgulansa da *Kış Masalı* melodram, müzik ve büyü özellikleri yanında şiirsel güzelliğiyle sevilen bir oyun olmuş.

Bununla birlikte, oyun zaman zaman yorumculara sorun çıkarmış. Leontes’in anlamsız, nedensiz, “psikoz” niteliğindeki kıskançlığı yönetmen ve seyircilerce yadırganmış ve en ünlü aktörlerin bile oyunculuk becerilerini zorlamış. Yine, yadırganan özellikler arasında olan ünlü sahne talimatıyla (“Peşinden kovalayan bir ayının önünde koşarak çıkar”) ilgili olarak *Shakespeare: Bir Yaşam* kitabının yazarı Park Honan şöyle bir yorum getiriyor: “Bu yolla oyunun kış havasındaki açılışı ile canlı, hareketli Bohemya sahneleri arasında kısa ve komik bir bağlantı kurulur. Perdita’nın kurtarıcısı Antigonos’u, ‘Kandil Ayısı’ olabileceği izlenimini veren bir hayvan yer. Bu hantal hayvan, efsaneye göre, Hazreti Meryem Yortusu (‘Kandili’) olan 2 Şubat’ta ortaya çıkar ve kış sonuna kadar kalırmış. Ancak bir anlamda bu oyunun alt metninde Shakespeare gaddarlığı, bencilliği ve kötülüğü vurguluyor. Hermione daha önce kocası kendisine eziyet ederken ‘Rusya İmparatoru benim babamdı,’ der. Kral James döneminde yaşayanlar, herkesin hain olduğunu sanan, bir öfke nöbeti sırasında oğlunu öldüren ve Moskova’da ehlileştirilmemiş ayları insanların üzerine salan IV. İvan’ı veya ‘Korkunç İvan’ı hatırlıyor olabilerlerdi. Shakespeare bu gaddar ayının bizim hayatımızın çok da dışında olmadığını ima ediyor.”⁽¹⁾

19. ve 20. yüzyılda oyunun çok sayıda başarılı yorumu dikkati çekiyor. 1912 yılında Harley Granville-Barker şiirsel dile ağırlık veren, sıradan gerçekliğin ötesinde “post-empresyonist” bir oyun sahnelemiş.

1995 yılında ünlü yönetmen Ingmar Bergman oyunun adından yola çıkarak “burjuva konuklar için akşam eğlencesi” niteliğinde, İsvet’in şiddetli kışında geçen hüznü/buruk/komik bir masal sahneye koymuş.

İngiliz tiyatrosunun Kral Leontes’i yorumlayan ünlü aktörleri arasında David Garrick (1756), John Kemble (1802), William Macready (1823), Charles Kean (1856) ve John Gielgud (1951) başta geliyor.

Hermione rolünde ise özellikle Sarah Siddons (1802), Ellen Terry (1906, 1912) ve Judi Dench (1969) dikkati çekiyor.

Bülent Bozkurt

(1) *Shakespeare: Bir Yaşam*, s. 503.

Kaynaklar

- Downer, D. D. and Riding. *Essential Shakespeare Handbook*. London, 2004.
- Honan, Park. *Shakespeare: Bir Yaşam*. Türkçeye çeviren Bülent Bozkurt. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2000.
- The Norton Shakespeare Based on the Oxford Edition*. General editör: Stephen Greenblatt. New York, N. Y., 1997.
- Oxford Antikçağ Sözlüğü*. Editör: M.C. Howatson. Çeviri: Faruk Ersöz. Kitap Yayınevi Ltd., İstanbul, 2013.
- Schmidt, Alexander. *Shakespeare Lexicon and Quotation Dictionary*. New York, N. Y.: Dover, 1971.
- A Shakespeare Encyclopaedia*. Edited by O. J. Campbell and E. G. Quinn. London: Methuen, 1966.

KİŞİLER

LEONTES	: Sicilya Kralı
HERMIONE	: Leontes'in karısı
MAMILLIUS	: Kralın oğlu
PERDITA ⁽¹⁾	: Kralın kızı

Leontes'in sarayındaki lordlar:

CAMILLO	
ANTIGONUS	
CLEOMENES	
DION	
PAULINA	: Antigonus'un karısı
EMILIA	: Hermione'nin maiyetinde bir leydi
GARDİYAN	
DENİZCİ	
POLIXENES	: Bohemya Kralı
FLORIZEL	: Kralın oğlu, köylü kılığında adı Doricles, Perdita'ya âşık
ARCHIDAMUS	: Bohemyalı bir lord
AUTOLYCUS ⁽²⁾	: Avare, düzenbaz, hırsız, yankesici, "zıpcıktı"
YAŞLI ÇOBAN	
İBİŞ ⁽³⁾	: Çobanın oğlu, safça bir köylü
MOPSA	: Kadın çoban
DORCAS	: Kadın çoban

(1) Perdita: Kelime anlamı, İtalyanca "kayıp," "kaybolan." (çn)

(2) Autolycus: Eski Yunanca "Autolykos." Kelime anlamı "kurdun kendisi," "kurdun ta kendisi." (çn)

(3) İbiş: İngilizce metinde "Clown." Bu terimin Türkçede sıkça kullanılan karşılığı "soytarı" olmakla birlikte, buradaki anlamı "saf, kaba, kalın kafalı kişi." (çn)

Leontes'in sarayındaki öteki lordlar, centilmenler,⁽¹⁾ leydiler, görevliler, hizmetkârlar. Kadın, erkek çobanlar, Satir⁽²⁾ kılığında on iki yurttaş

Koro olarak ZAMAN

Olayların geçtiği yerler: Shakespeare'in "Sicilya" ve "Bohemya" diye adlandırdığı hayali beldeler. Bohemya, oyunda değinilen bazı yönleriyle Shakespeare'in doğup büyüdüğü Warwickshire yöresini andırıyor.

-
- (1) "Tarihte centilmen ("gentleman") silah taşıma yetkisi olan, nispeten üst düzeyde bir aileden, saygın bir soydan gelen, tavrı ve davranışı ona göre olan, ancak asiller sınıfında olmayan kişilere deniyor. Shakespeare bu terimi aşağıdaki anlamlarda kullanmış: (yaygın kullanım sırasına göre) a) Saygın bir aileden gelen ancak asiller sınıfından olmayan kişi, b) Şerefli, dürüst ve iyi yetişmiş biri, c) Herhangi bir erkeğe nazıkçe hitap şekli, d) Bir asilin maiyetinde bulunan kişi, e) Orduda alt düzeyde bir subay. (çn)
- (2) "Satir": Klasik mitolojide yarı insan yarı keçi orman tanrısı. (çn)

KIŞ MASALI

BİRİNCİ PERDE

B i r i n c i S a h n e

(Sicilya. Leontes'in sarayı. Camillo ile Archidamus.)

ARCHIDAMUS

Camillo, siz de bir gün benimle aynı pozisyonda Bohemya'yı ziyaret edecek olursanız göreceksiniz; dediğim gibi, bizim Bohemyamızla sizin Sicilyanız arasında büyük fark var.

CAMILLO

Sanırım Kralımız da önümüzdeki yaz Bohemya Kralı'nı ziyaret edecek.

5

ARCHIDAMUS

Onu yeterince ağırlayamasak da dostluğumuz hiç eksik olmayacak. Yani—

CAMILLO

Rica ederim—

ARCHIDAMUS

Gerçekten, bildiğim için söylüyorum. Burada gördüğümüz ihtişam bizi aşar. Yani fevkalade. Ne diyeceğimi bilemiyorum. Biz olsa olsa size içki sunar, duyularınızı uyuşturmayı deneriz. Kusurlarımızı fark etmeyince bizi kınamazsınız hiç değilse, tabii övemezsiniz de.

10

CAMILLO

Mahcup ediyorsunuz, bize düşeni seve seve yaptık.

